

Közgazdász-vita a Petőfi Körben

A szokottnál is nagyobb zsúfoltság jellemezte a fiatal budapesti értelmiség *Petőfi Körének* szerda esti összejövetelét. *A marxista politikai gazdaságtan időszerű kérdéseiről* volt szó, a vita szünet nélkül félhétől tizenegyig tartott, s aztán közmegegyezéssel elhalasztották, vagyis folytatják.

Figyelemreméltó és követésre érdemes volt a vita *módszere*: a Petőfi Kör vezetősége ugyanis *nem előadókat* kért fel, *hanem vitavezetőül* nyerte meg *Donáth Ferencet*, a Közgazdaságtudományi Intézet helyettes igazgatóját, *Nagy Tamást*, a közgazdasági tudományok kandidátusát, az intézet osztályvezetőjét és *Szabó Kálmánt*, az Országos Tervhivatal főosztályvezetőjét. Az est azzal *kezdődött*, amivel más ankétok *végződni* szoktak: kérdéseket lehetett feltenni, hozzá lehetett szólni a lapokban, folyóiratokban megjelent cikkekhez vagy bárhol elhangzott politikai-gazdaságtani problémákhoz. Ez az újszerű, demokratikus módszer azzal egészült ki, hogy a hozzászólók vitakozhattak egymással és a vitavezetőkkel.

A vita formája egyezett a vita *tartalmával*, melynek éle a dogmatikus kinyilatkoztatások módszere ellen irányult. A résztvevők egyetértettek abban, hogy a marxista politikai gazdaságtan fejlődését súlyosan hátráltatta *az elmúlt évek tekintélyelvi légköre*, s hogy *a személyi kultusz* különösen károsan hatott ki erre a tudományra.

De nemcsak elméleti kérdésekről esett szó, sőt, még több hozzászóló foglalkozott *a második ötéves terv irányelvtervezetével*. Számos fontos elvi kérdés hangzott el a második ötéves terv irányelveivel kapcsolatban (az életszínvonalmérés tudományossága, a népi demokrá-

ciák tervei közötti különbségek, a nehéz és könnyűipari beruházások aránya, a mezőgazdaság kül- és belterjes továbbfejlesztése, az anyagi érdekelttség elve, az üzemi, vállalati érdek stb.). Az SzKP XX. kongresszusán elhangzottakra hivatkozva többen felvetették, hogy a Központi Statisztikai Hivatal ne őrizze többé nálunk sem hét lakat alatt a közérdekű adatokat, s hogy jelenjenek meg ismét a nagyközönséget érdeklő, rendszeres statisztikai kiadványok, köztük az egykor oly népszerű, sárga *Statisztikai Zsebkönyv*.

Nagy tetszés mellett és különös erővel vetette fel néhány hozzászólás, hogy *a közgazdaságtudományi munka nemzetközi kapcsolatai* terén milyen hiányosságok vannak. A tapasztalatcsere nagyobb lehetőségét sürgették *a népi demokratikus országok között*, felhívták a figyelmet *a modern polgári közgazdaságtan* kritikai tanulmányozásának fontosságára, azzal a kéréssel fordultak a Közgazdaságtudományi Intézethez, adjon ki mielőbb beható ismertetéseket *a jugoszláv gazdaság szervezetéről*, a jugoszláv gazdaságvezetés módszereiről.

A vita a Petőfi Körben *hamarosan folytatódik*. Közben azonban még a Közgazdaságtudományi Egyetem is rendez *Friss Istvánnak*, a Közgazdaságtudományi Intézet igazgatójának vezetésével ankétot a második ötéves terv irányelveiről, s a vitára a Petőfi Körben jelen volt, több mint kétszáz klubtagot, illetve vendéget is meghívták. Mindez *közgazdasági életünk megélénküléséről*, újuló erejéről tanúskodik, ami – a felvetett kérdések alapos tisztázása bírálása, elemzése útján – az országnak csakis hasznára lehet.

(Magyar Nemzet, 1956. május 19.)

E[mber] M[ária]

A közgazdász-vita folytatása a Petőfi Körbe

Ötszáz körül járhatott az érdeklődők száma kedden este a Petőfi Körben, ahol „A marxista politikai gazdaságtan időszerű kérdései” címmel indított és nagy visszhangot vert *közgazdász-vitát folytatták*. Az ankét vezetői ismét *Donáth Ferenc*, a Közgazdaságtudományi Intézet helyettes igazgatója, *Nagy Tamás*, a közgazdaságtudományok kandidátusa, az intézet osztályvezetője és *Szabó Kálmán*, az Országos Tervhivatal főosztály-vezetője voltak. A vitában nemcsak elméleti és gyakorlati közgazdászok vettek részt, hanem számos történész, mérnök, ipari, mezőgazdasági, külkereskedelmi és közlekedési szakember is.

Elméleti dolgokról ezúttal kevesebb szó esett, bár jelentős kérdéseket vetettek fel így is, például Sztálinnak „A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjetunióban” című művében kifejtett egyes tételei vitatható voltát, a bővített újratermelés lehetőségeit a kisparaszti gazdaságokban, az életszínvonal emelésének politikai oldalát, a mezőgazdaság fejlesztésének sokrétű problémáit stb.

Legtöbb hozzászóló a *második ötéves terv irányelveihez* kapcsolódott, s kezdve attól, hogy a tervjavaslat aránylag kevés szálloda építését irányozza elő, azon keresztül, hogy miért nem gondoskodunk több raktárról, egészen a szénbányászati és vaskohászati beruházásokig – az ankétan felvetett területet átfogtak. Volt aki azt kívánta a Központi Statisztikai Hivataltól, hogy a tervjelentéseket a jövőben a törvényerőre emelkedett tervhez *viszonyítva* adják ki, hogy a terv megvalósulását nyomon követhessük. Többen javasolták *újfajta árrendszer* kidolgozását, mert a jelenlegi túlságosan bonyolult, nem veszi eléggé figyelembe az értéktörvényt és alkalmatlan a gazdaságosság mérésére.

A legfontosabb javaslat az volt: *hosszabbítsa meg a Magyar Dolgozók Pártja Köz-*

ponti Vezetősége az irányelvek megvitatására szánt időt, hiszen a vita még csak most kezd kibontakozni, s benne számos neves közgazdászunk akit a tervkészítésbe nem vonnak be, hallathassa szavát. Mások hozzátették, hogy hívjon össze a párt és a kormány az irányelvek megvitatására *közgazdász-konferenciát*. Felmerült az a kívánság is, hogy közölje a Tervhivatal az elméleti és gyakorlati közgazdászokkal, miféle lehetőségek, *miféle variánsok* vetődtek fel az irányelvek összeállítása-sakor, s bocsássa azokat szűkkörű vitára.

Majd minden felszólalásban elhangzott, hogy *hiányzik az első ötéves terv utólagos, mélyreható elemzése*, s ezért javasolták a Petőfi Kör vezetőségének, hogy a mostani ankétához hasonlóan, vitavezetőkkel (és nem előadók) hívja ismét össze a közgazdászokat az első ötéves terv tanulságainak megvitatására. Ismét felvetődött, hogy meg kellene végre alakítani a *magyar közgazdászok egyesületét*.

Lehetetlen minden javaslatot elso-rolni – néhány szót még azokról, amelyek a közgazdaságtudomány *nemzetközi tapasztalatcseréjének* fontosságáról szóltak. Kérték, hogy hívjon meg a Petőfi Kör olyan szakértő, esetleg külföldi előadókat, akik közgazdászok előtt beszélni tudnának a mezőgazdasági tervezés új *szovjet* módszereiről, a *kínai* tőkés vállalatok államosításáról, a *jugoszláv* gazdaságvezetésről és a *lengyel* mezőgazdaságfejlesztés útjáról.

Az ankét második fele esete 6-tól éjfélig tartott, s még akkor is számos hozzászóló jelentkezett. Az estét a vitavezetők azzal zárták, hogy „*akiben még bennrekedt a szó*, vegyen részt a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem szerdai, az új ötéves terv irányelveiről rendezett vitáján...”

Magyar Nemzet, 1956. május 24.